

לימוד היומי דקהילתנו

שולחן ערוך	היי מוהר"ו	משנה ברורה	ליקוטי הלכות	ליקוטי ה"א	יום לחדש	יום
ב"ג	לה-לו	חזרה	קז	מא:	ט"ו	שבת
ד'ה'	לז-לח	עד:	קח	מב.	ט"ז	א
ו'י'	לט-מ	עה.	קט	מג:	י"ז	ב
ה'ט'	מא-מב	עה:	קי	מג.	י"ח	ג
י'יא'	מג-מד	עו.	קיב	מג:	י"ט	ד
י"ב י"ג	מה-מו	עו:	קיב	מד.	כ'	ה
י"ד ט"ו	מז-מח	חזרה	קיג	מד:	כ"א	ו

בקרני אורה

יו"ל ע"י קהילת חסידי ברסלב
בנשיאות הגה"צ רבי יעקב מאיר שכטער שליט"א

393 | פרשת וירא | ט"ז חשוון תשפ"ה

דבר המערכת

בלהב של התחדשות התקבצו כל בני חבורות האברכים דקהילתנו בעיה"ק ירושלים ובבית שמש למעמדי 'פתיחת זמן חורף', בו נשמעו דבורים מפי חסידים ואנשי מעשה וראשי החבורות שעוררו על חובת זכות ההתלכדות יחד חוק ולא יעבור, 'קביעין תהוו בהנהגה חבורתא', כי רק זו הדרך וזהו הכלי לקבלת אורו ועניינו של רבינו הקדוש.

בדבריהם הזכירו שגם בכל דורות הגלות, רק כח האחדות בעבודת השם הוא שהחזיק את כלל ישראל מליפול, ואת אשר היה שגור על פיו של האי ותיק וחסיד הרלו"צ זצ"ל, שבשעתו, מי ששרדו על אף כל רדיפות הבולשביקים, היו אלו שאחזו עצמם יחד, ואלו שעבדו את ה' לבדם לא הצליחו להחזיק מעמד. כי רק כח הרבים הוא שיכול להבטיח את קיום התורה בכל עת.

כמו כן עוררו על כך, שגם מי שלפעמים לא חש את התועלת העצמית, אולם מכח האחריות על הכלל יש להקפיד בכל לב לבוא ולהשתתף בקביעות בחבורות השבועיות, שמפיהם רוח חיים ומעוררים לעבודת ה' בכל פעם מחדש.

כן עוררו על התועלת הנפלאה שנעשית על ידי אהבת החברים סביב עבודת ה', כאשר כל הַרְגֵל-הלשון והשפה המדוברת הופכת להיות בעניינו של הצדיק, והיא יורדת ומתפשטת גם לפשוטי פשוטים ובכל מצב שהוא, כי כן כוחה של שיחת חברים שהיא הופכת את הלימוד הגבוה לדבר פשוט ונתפס, המלווה את האדם בכל תחומי חייו בפשיטות ממש.

כמו כן התקיימו בכללנו בירושלים ובית שמש שיחות חיוק מיוחדות להתחדש בלימוד העיון ב'תורה הזמנית' ב'ליקוטי מוהר"ו', תורה ב' תניינא 'ימי חנוכה', הנלמדת בין כותלי הכוללים דברי יום בימוה, כאשר העלו על נס את דברי הרה"ק מטשערין (פ"ח ח"א ס"א) שרביז"ל ההור"י אהרן אהרן בצוואתו שעל ידי שנחזיק את ספרו בחשיבות גדולה ונלמד זאת באמונת חכמים ולא כדברי מותרות, אזי נזכה לעצות אמיתיות שיאירו את חיינו לעד.

תודה לה', תנופת ההתחדשות ניכרת בכל פינה בעוז ותעצומות, לנצל את ימות ולילות הזהב של החורף הבעל"ט, לחייתנו כיום הזה.

יהי ה' עמנו ברוב טובו וחסדו.
העורכים

פניני אור

אמרות מהורות מרביז"ק ותלמידיו

רבי יחיאל, חתן רבי נחמן טולטשינער זכרונו לברכה, נפטר בשנת התר"פ-פ"א. וזגתו רחל היתה צדקה גדולה מאד והצטיינה במדת הכנסת אורחים כל כך, שלפעמים ביום ששי בבקר כבר לא נשארה לה מהחלות שאפתה לשבת. מחמת שאילום האורחים, נודעה כל כך בצדקתה, עד שהיו מכינים אותה בשם: "רחל אמנו". מוטער רחל!

(שיח שרפי קודש)

בצדקה תפונני

אבל רבינו הקדוש מוסיף דבר עצום: מלבד הטמאה הרוחנית האיומה הכרוכה בתאוה זו, זה גם גורם לחרון אף חלילה. זה לא מקרי שפגעים רעים ומקרים קשים חלילה פוגעים במי ששקוע בעצבות על ממונו ותאב תמיד לחיי רווחה ומחפש דרכים להתרחבות זו; התאוה השפלה הזאת מזמינה ח"ו את כל אלו, וכדבריו הברורים של רבינו הקדוש: "תאות ממון היא עבודה זרה ממש, וכל זמן שיש עבודה זרה זאת של ממון בעולם, חרון אף בעולם. וכפי הביטול של תאוה זאת, כן נתבטל החרון אף ונמשך חסד בעולם" (שם, אות 1). וזה מה שאכן הביא על סדום גם את הצרה הגשמית האיומה שכליתה אותה.

ביטול ושבירת תאוה זו היא על ידי ההיפך הגמור של צבירת הממון, וכמו שמפורש שם: "על ידי שמשברים תאות ממון, ממשיכים השגחה שלמה. ושבירתה היא על ידי צדקה, כי על ידי צדקה מקררים חמימות תאות ממון". אברהם אבינו איש החסד המשיך את ה"רוח נדיבה" שמבטלת את התאוה הטמאה הזאת (ראה בלקו"מ ח"א י"א) כי "אברהם זכה לרוח נדיבה, כי הוא היה הנדיב לב הראשון איש וע"כ היה שונא בצע ומאס ממון סדום" (ירח האיתנים, שם). והתורה מלמדת אותנו בפרשה זו את ה'זה לעומת זה', את מסירת נפשו להכנסת אורחים מתוך חולי וכאב, עד שגם כאשר "הוציא הקב"ה חמה מנרתיקה שלא להטריחו באורחים" הוא כאב והצטער על כך, "ולפי שראהו מצטער שלא היו אורחים באים הביא המלאכים עליו בדמות אנשים" (רש"י בפרשתו יח-א, ומקורו בב"מ פ"ו). לא רק שהוא מחפש להיפטר מהאורחים אלא גם כאשר הוא פטור מכך לגמרי, הוא מצטער ומבקש לזכות בכך.

זהו אברהם אבינו שכבר השריש בכל אחד מאתנו את נקודת החסד והצדקה, וכפי שחז"ל (במסכת יבמות ע"ט). מלמדים אותנו "שלשה סימנים יש באומה זו רחמנים וביישנים וגומלי חסדים", והראיה לכך שהם גומלי חסדים היא מהאמור בפרשתנו שהקב"ה אומר על אברהם אבינו "כי ידעתי למען אשר יצוה את בניו ואת ביתו אחריו ושמרו דרך ה' לעשות צדקה ומשפט", והיא שזיכתה אותו לאוצר הברכות כפי שכתוב שם שעל כך "ואברהם היו יהיה לגוי גדול ועצום וברכו בו כל גויי הארץ".

הרדיפה אחר הממון היא אם כן שורש כל הצרות חלילה, ולעומת זאת, הצדקה היא שורש כל ההמתקות והברכות. וגם אנחנו יכולים לעורר את נקודת החסד שמושרשת בנו מאבינו איש החסד, אם נרבה לדבר דיבורי אמונה על זכות הצדקה ומיאוס תאות הממון - וכפי שמסופר על רבי נתן "שידיבר פעם אחת מתבערת הלב של אברהם אבינו ע"ה, ובתוך שיחתו הקדושה ענה אחד לפניו בלשון צער ונגיחה: האין לוקחין לב כזה? גער בו מוהר"נ ז"ל ואמר אליו: גם אתה יש לך לב כזה אלא שאין אתה מלכב אותה! כי הבחירה חופשית אצל כל אדם, ואפילו הגרוע שבגרועים יש בכוחו לזכות למדרגה הגדולה שבגדולות, וכמו שאמרו חז"ל שצריך כל אדם לומר 'מתי יגיעו מעשי למעשה אבותי'" (כוכבי אור, אנשי מוהר"ו, ל) - והיא שתביא גם לנו את כל הברכות וההמתקות בשפע חסדים עד בלי די.

אם לא די מפה הנפש וכאב הלב שיש לו עד עתה, נוספו עליו לפתע צרות מצרות שונות. זה זמן רב שחולם להתרחב קצת, משכורתו המצומקת והדלה כמעט ואינה רואה פני הבית, דירתו צרה בעיניו מהכיל את ריבוי יושביה, מוחו קודח מחשבות רבות איך לצאת מן המיצר ולזכות בשפע שיניח את דעתו. קנאתו בוערת על חבריו שנדמה לו שנהנים מחיי רווחה. אך אם לא די בייסורים אלו החלו לסבבו מקרים מעיקים: לפתע בני ביתו אינם מרגישים בטוב כל שני וחמישי, נזקים רבים פוקדים את מעונו בזה אחר זה, הסתכבויות שונות מכל עבר. בטח זו 'עין הרע' וכדומה שחטפתו, או אולי איזו 'קפידא' של משהו, ושמה סתם מזל רע של 'בתר עניא אזלא עניותא'. מה עליו לעשות כדי לצאת ממצב המר הזה שנקלע אליו!?

פרשתנו מלמדת אותנו בהרחבה על סופה המר של סדום, העיר המוצלחת שהתגאתה בשבוע הרב שהיה בה. ארץ שלווה ושקטה שלא ידעה מעולם פחד ממרגלים וחיות רעות, אבניה היו מרגליות יקרות ועפרה זהב (ראה ביחזקאל טז-מט ובאיוב כח-ה ואילך). ולפתע הפכה לגפרית ומלח, נהפכה על פניה "שרפה כל הארצה לא תזרע ולא תצמיח ולא יעלה בה כל עשב". אכן עונש מר ונמהר שאין דוגמתו. ומה גרם לה כל זאת? - החרמת כל מושג של צדקה וחסד! הם השכיחו מארצם תורת הכנסת אורחים, ונלחמו בכל מי שהעז לתת צדקה לעני (ראה בהרחבה בסנהדרין קט), וזה שהביא עליהם את האסון המר הזה.

איך הם הגיעו לאכזריות ואנוכיות זו? - מפני שאהבו וחמדו את הממון, וכדברי חז"ל (סנהדרין שם) שאנשי סדום השכיחו תורת רגלי אורחים מארצם באמרם: "למה לנו עוברי דרכים, שאין באים אלינו אלא לחסרינו ממונו", הם פחדו לחסר את הממון, תאוות הממון העבירה אותם על דעתם והביאה אותם למעשים אכזריים, כדי להרחיק כל מושג של צדקה מסביבתם.

ולעומתם עמד אברהם אבינו שהיה שונא בצע בתכלית השנאה (לקוטי מהור"ו, ח"א ל"ד) כי "אברהם היה איש החסד, והיה משתדל תמיד לעשות חסד. כי אברהם היה שונא ממון, כי מאס ממון סדום כמו שכתוב 'אם מחוט ועד שרוך נעל ולא תאמר אני העשיתי את אברם'".

תאות ממון - שפירושה "תאות הנגידות והעשירות, היפך השמח בחלקו, שאין לו נחת רוח במה שחננה ה' ואץ להעשיר, ויגע תמיד בגייעות וטרדות וטבדות גדולות" (ע"פ ליקוטי עצות, ממון ופרנסה אות ה) - נתפסת בעיני רבים כפשוטה ומובנת לכל בר דעת. אבל אצל רבינו הקדוש היא נחשבת לתועבת התועבות; "המשוקע בהעבודה זרה שהיא תאות ממון אינו עובד עבודה זרה אמת, רק הוא עובד כל העבודות זרות של כל השבעים אומות, כי כל העבודות זרות תחובים בממון" (שם, אות ח). זהו שורש פורה ראש ולענה לכל הנפילות שבעולם, וכדבריו: "כל הנפילות שאדם נופל ממדרגתו הם על ידי תאות ממון, כי זה עיקר הנפילות שנופל לשמד ועבודה זרה ועל ידי תאות ממון" (שם, אות יא). אין פלא איפוא שאנשי סדום שהתאוו לממון נפלו לעומק השאול שהביא להכחדתם.

הגילויים הנוראים של האריז"ל!

שמנה אלה ילדה מלכה לנחור אחי אברהם

בכתבי האר"י מבוארים סודות נוראים בפסוק זה של "שמנה אלה ילדה מלכה", והרי מעט מתחילת דבריו:

"אברהם הוא שמנה שמות של א"ל, וכן יש בקליפה, אלא שבקליפה נקראים 'אלה', בסוד אלה אלהיך ישראל. וזה שאמר הכתוב 'שמנה אלה ילדה מלכה', ואם תמנה שמנה פעמים אל"ה, יהיה בגימטריא רפ"ח, שהם שורשי הדינים כולם" (שער הפסוקים, פרשת וירא). ועיי"ש עוד רזין עילאין, ובפרט בספר 'ליקוטי תורה' להאריז"ל שהאריך בזה מאד.

ומצאנו בספר 'חיי מוהר"ן', שכאשר דיבר רבינו אודות הנפלאות שיש בכתבי האר"י תפס לדוגמא פסוק זה. וכך מספר שם מוהר"ן:

"היה מדבר עמי מחידושי הבעל שם טוב ז"ל שגילה חדשות בעולם. כי הסיפור של הבעל שם טוב ז"ל הוא ענין חדש מה שלא נתגלה מקודם סיפור כזה. רק בכתבי האריז"ל נמצא גם כן באיזה מקומות מעין זה. ואחר כך היה משבח מאד מאד את כתבי האריז"ל שגילה חידושים נפלאים כמפורסם לכל העולם, כי היה מעיין באותו הזמן בספר ליקוטי תורה של האריז"ל, ושם יש חידושים נפלאים כמפורסם. ותפס לדוגמא הפסוק 'שמנה אלה ילדה מלכה', שגילה שם האריז"ל חידוש נפלא, כי שמנה פעמים אלה וכו' עיין שם" (חיי מוהר"ן, ע"ב).

עוד הוסיף אז רבינו דבר-פלא:

"אחר כך ענה ואמר, שעל זה אין שום אחד מסתכל, שכל מה שגילו לא היה רק בחלק אסיה, כי כל העניינים הנ"ל לא היו שם רק בחלק אזה [אסיה]. ובאמת בתורה הקדושה מבואר הכל, כי התורה מספרת מכולם, כגון אשכנז מבואר בהתורה רק שאין התורה עושה סיפור גמור מכולם. רק שהיא מדברת מהם ומשליכה אותם, ובמקום שהיא רוצה עושה סיפור גמור, כגון מלך וכיוצא שהיא עושה מהם איזה סיפור. אבל אף על פי כן בהתורה מרומזים כולם. אבל גדולי הקדמונים לא גילו רק מחלק אסיה. ובאמת היו מדינות רבות גם בשאר חלקי העולם גם קודם מתן תורה, כי בשעת מתן תורה כבר היו מדינות רחוקות משם שהגיע להם הידיעה ממתן תורה על ידי הבי-דואר, כגון מדינות זאקסין היתה מדינה מכבר מקודם ימי אברהם אבינו ע"ה. גם מדינת אונגריה היא גם כן מדינה ישנה מאד, וכיוצא בזה שאר מדינות שאינם בחלק אזה רק בשאר חלקי העולם. ומאלו החלקים לא דיברו כלל רק מחלק אזה. כי כל המדינות שהם מדברים מהם, כגון מצרים וכיוצא, וכגון שמנה אלה הנ"ל, כולם הם רק בחלק אסיה. רק בהתורה הקדושה מרומז הכל, כי משה רבינו ע"ה ידע מכולם" (חיי מוהר"ן, ע"ב).

פי ידעתיו למען אשר יצוה את בניו!

שאלה:

רציתי לשאול מה הפשט בשיחתו של רבינו על אודות חינוך הבנים, שכתב: "מסוגל יותר לבנים, להיות רחוק מהם, לבלי להיות דבוק בהם ולשעשע בהם בכל פעם, רק לבלי להסתכל עליהם כלל" (שיחות הר"ן, שיחה נ"ט). וכי כיצד אפשר לקיים זאת, לבלי להסתכל על הבנים כלל, הרי צריכים לחנכם וכיו"ב?

אחד מהחברים העלה מחשבה שיתכן שכשהאב עסוק בעבודת ה' כראוי, ממילא יש סיעתא דשמיא ממרום שיתחנכו בניו בדרך הישר, ואין צורך להסתכל עליהם כמעט. אמנם, בפשטות יש כאן הדרכה לכל אחד ואחד, והשאלה היא מה הכוונה למעשה?

תשובה:

בטרם נבוא לבאר דברי רבינו בשיחתו הקדושה, מן החובה לשלול ראשית-כל את הסברא המוטעית שכשהאב עסוק בעבודת ה' פטור הוא מלהסתכל ולקחת אחריות על חינוך בניו. כי סברא זו מושללת כל יסוד, כי החובה מוטלת על כל איש ישראל מגדול ועד קטן, מה'למדך וה'עובד' הגדול ביותר עד שזאב המים וחוטב העצים, לחנך את בניו ולהשיגח עליהם בעינא פקיאח.

ומצות חינוך הבנים עומדת בראש כל המעלות והמצוות, וכפי שמתבאר מוהר"ן במכתבו: "מצוה הגדולה מהכל [!] שהוא 'ושיננתם לבניך' 'והודעתם לבניך ולבני בניך'" (עלים לתרופה, מכתב רנא).

וכפי שאנו למדים ממה שמשבח הקב"ה את אברהם אבינו בפרשת השבוע: "כי ידעתיו למען אשר יצוה את בניו ואת ביתו אחריו ושמרו דרך ה'" (בראשית יח, טו) ופירש רש"י: "כי ידעתיו - לשון חיבה ... ולמה ידעתיו? למען אשר יצוה, לפי שהוא מצוה את בניו עלי לשמור דרכי". וכתבו על כך אנ"ש במכתב: "כי ידעתיו - לא בשביל שהיה ראש למאמינים, ולא משום שעמד בעשרה נסיונות, ואף לא עבור שגייג גרים ופרסם אלקותו יתברך בעולם. אלא בגלל 'אשר יצוה את בניו ואת ביתו אחריו', היינו חינוך ביתו, שהודיע וחינך את בניו ואת ביתו אחריו לילך בדרך התורה והיראה" (קול קורא מזקני גדולי אנ"ש, ניסן תש"מ).

ומאחר שכן, מובן ופשוט שקיום מצוה זו אמורה לעמוד בראש סולם העדיפויות, ולמקנה צריך האב להיות מוכן לוותר על נוחיותו ושאר כל עסקיו וענייניו, לא רק בגשמיות, אלא אפילו ברוחניות.

וכפי שמצאנו 'מעשה רב' אצל מוהר"ן, שהעמיד את חינוך הבנים בראש מעייניו, אף כשהדבר הלך על חשבון עבודתו בחצות הלילה. וכמסופר:

"בלילות החורף היה מוהר"ן ממתין לבניו שיחזרו מה'חיידר' כדי לטעוד יחד עמהם את סעודת הערב, והיה מברך עמהם

ברכת המזון, וקורא עמהם קריאת שמע שעל המטה, ורק אחר כך היה הולך לישון. ועשה כן, אף על פי שהיה חולה כבר בחולי המעינים והיה איש חלש בגופו, ודבר זה גזל ממנו זמן יקר משעות הלילה והכביד עליו בסדר קימת חצות שהיה נזהר בה מאד מאד. וכל זה, מחמת שידע שזהו רצון ה', לחנכם בדרך התורה והיראה! ואכן, בשכר שצמצם את עצמו ואת עבודתו עבור חינוך בניו, ולא הסתכל על ההפסד הנגרם לו, זכה לגדל בנים צדיקים לתפארת" (שיש"ק החדש, חלק ב, אות ר"ט).

וממנו למדו אנ"ש לדורות, להעמיד את חינוך הבנים לפני כל שאר העבודות, בהבנים שזהו עיקר רצון ה' מהם.

גם ה'עובדים' הגדולים, שהיו מפורסמים בתבועת לבם בעבודותיהם הנשגבות - ויתרו מעצמם, כדי להיות עם ילדיהם, לחנכם ולגדלם. וכפי שהירבה רלוי"צ בנדר ז"ל לספר על כך.

גם על רבי שמואל שפירא זצ"ל - הידוע בעבודותיו הנשגבות, ונסיעותיו התכופות ליערות ולקברי צדיקים וכיו"ב - מסופר:

"מאז שהילדים גדלו בשנים, ראו את השינוי הגדול בדרכי עבודת ה' אצל ר' שמואל. הרבה מעבודותיו מעט ר' שמואל עקב חינוך ילדיו, בניו ובנותיו. ואפילו על תפילת ותיקין ויותר הרבה פעמים ככדי להתפלל ביחד עם בניו בבית הכנסת ובהשגחתו והדרכתו. רגיל היה מאז להישאר בביתו הרבה, ולהשיגח בעינא פקיאח ובהקפדה רבה על כל הנהגותיהם של ילדיו.

רגיל היה ר' שמואל לומר: חינוך ילדים הם כתפילין שאסורים בהיסח הדעת. ואכן כך נהג ר' שמואל מעודו. הוא לא הסתפק בתפילותיו ובכיותיו הרבים ששפך על בניו ובנותיו שילכו בדרכי אבותינו ורבותינו ולא ישנו אפילו זיז כלשהו, אלא גם את רוב עבודותיו בקדש מיעט וצמצם למען חינוך בניו ובנותיו" (שמואל בקוריא שמו, עמודים מה-מו).

ובכן, הארכנו מעט בדברים, כדי לרשש אחר הסברא המוטעית, שגדולי ה'מתמידים' וה'עובדים' מותר להם להזניח את ההשגחה על ילדיהם וחניונם.

ועתה לגופם של דברים, מה ששאלת אודות שיחת רבינו:

ובכן, הדברים מפורשים ומבוארים ב'ליקוטי עצות', שם הביא מוהר"ן שיחה זו בתוספת ביאור, וזה לשונו: "מסוגל יותר לבנים שיתקיימו אצלו, להיות רחוק מהם. דהיינו לבלי להיות דבוק בהם הרבה ולשעשע בהם בכל פעם, רק לבלי להסתכל עליהם, רק מה שצריכים לחנכם בעבודת ה' כשמתחילים להתגדל, אבל לא להשתעשע בהם הרבה" (ליקוטי עצות, בנים טו).

הרי לך להדיא שכל דברי רבינו שכתב "לבלי להסתכל עליהם" לא קאי על "מה שצריכים לחנכם בעבודת ה'", אלא בא לשלול לבלי להשתעשע בהם הרבה שלא לצורך חינוכם. ובא בעיקר לאפוקי את ה'פנינו' המיותר, ולא את החום והאהבה וההשגחה הנצרכת לחינוכם.

פנינים מאירים וחידושים מזהירים מלוקטים מספרי גדולי הצדיקים ז"ע מתוך רשימותיו של הגר"ם שכמעט שלישי"א אשר ציין ורשם לפניו לזיכרון.

לקט ספרי"ם

פרישת וירא

סלה, נסיון אחר נסיון וגידולין אחר גידולין (דרש לשון נסיון ולשון גדולה והתרוממות) בשביל לנסותן בעולם בשביל לגדלן בעולם (שהנסיון היה כדי לגדלו בעולם) כנס הזה של ספינה.

הוספת הגרי"מ - זהו מה שכתוב בספר המידות (נסיון חלק שני אות א) "הנסיון הוא בשביל לגדל ולפרסם את האדם".

מדרש רבה וירא פרשה נה עמוד תעה

מהם), ואם לית את מוותר ציבחר (ואם אין אתה מוותר קצת ממידת הדיו) לית עלמא יכיל קאים (אין העולם יכול להתקיים). מדרש רבה לך פרשה לט עמוד שח

על ידי עמידה בנסיון עולה לגדולה

ויהי אחר הדברים האלה והאלהים נסה את אברהם (בראשית כב, א). כתיב (ההלים ס, ו) נתתה ליראיך נס להתנוסס מפני קושט

אם עולם אתה מבקש אין דין

השופט כל הארץ לא יעשה משפט (בראשית יח, כה). אמר רבי לוי: אם עולם אתה מבקש אין דין (למען קיום העולם אין מקום לדין גמור בלי רחמים) ואם דין אתה מבקש אין עולם (אי אפשר לעולם להתקיים) מה את תופש החבל בתנ"ך ראשון, (כי אם מחזיק החבל בשתי ראשיו לא יכול למשוך אליו שום דבר) את בעי עלמא ובעי דינא (אתה רוצה גם את העולם וגם את הדין), סב לך חדא מינייהו (קח לך אחד

אכילת זיתים

של הזית שאין לו לב, ואם כן אין לחלק בזה בין הזמנים והארצות.

סגולת השמן להזכיר

וכן נראה מדברי המהרש"א שמהות פרי הזית קשה לשכחה, שכתב (הוריות ט"ז) ששטעם זה, כשמנתה התורה את כל שבעת המינים מנתה את הפירות עצמם, חיטה שעורה גפן וגו', ורק בזית נאמר 'זית שמן', משום שהזית עצמו אין בו שבח ארץ ישראל שהוא משכח התלמוד, ורק שמן היוצא ממנו משביח התלמוד הוא שבחו של ארץ ישראל. וברוקח (בראשית ל"א) כתב שהרגיל בשמן זית בקי ברזי התורה.

לאכול עם כוונות

והנה הכף החיים (סי' קנ"ז סק"ז) מביא מספר שמות שהם בגימטריא של 'זית', וכתב שיש לכיין בהם בשעת אכילת זיתים כדי שיועיל לזכרון כפי דברי האריז"ל. אמנם הגרי"ח זוננפלד ז"ל השיב על זה בסו"ת שלמת חיים (סי' צ"א) שאין לאיש לזוז מפשטות הש"ס שהרגיל בזיתים קשה לשכחה, והמגן אברהם לא העתיק דברי האריז"ל רק לומר שאם רואים אדם שאוכל זיתים אין להרהר אחריו.

איסור לאו של שכחה

והוסיף עוד הגרי"ח ז"ל, דכיון שיש בענייני שכחה גרירת לאו של 'השמר פן תשכח' אין להקל בדברים המפורשים בש"ס. וכן כתב בליקוטי מהרי"ח (קביעות עיתים לתורה): "לדעת, בן תורה שאינו נזהר מדברים הקשים לשכחה, עובר על הישמר לך ושמוך נפשך מאוד פן תשכח את הדברים האלה". וגם האש"ך רבה (סי' קע סק"ב) כתב כי מי שממלא כרסו באכילה ובשתיה עובר על לאו של הישמר לך פן תשכח.

מנגד, ממה שלא הובא בשולחן ערוך וברמב"ם איזה דברים גורמים לשכחה משמע שאין זה איסור גמור, וכן מפורש בספר חסידים (סי' תרח"ח) שאין האדם מתחייב על שכחת התלמוד עד שישב ויסירם מלבו, ולא במי שאוכל דברים הקשים לשכחה. וכן כתב בספר זכרון (להגדרת ח"א רמ"ב) דכיון שאין מוכרח שישכח רק שהמאכל גורם להחליש כח הזכרון והאדם מכיין להנאת עצמו לאכילה, אין בזה איסור גמור. אך בודאי שלכתחילה נכון למנוע מזה כי לא לחינם מנאום חז"ל, וגם המשנה ברורה (סי' ב סק"ב וסי' קנ"ח סק"ג) הביא כמה דברים הגורמים לשכחה שראוי להיזהר בהם.

זית מעורב עם שמן

רגילים העולם לערב שמן זית בתוך זיתים ולאכול כך, כי מאחר ששמן זית גורם לחזק את כח הזכרון הוא מציל בכך את מה שהזית גורם לשכחה, ומצינו בג' שיטות, כדלהלן:

הגרשז"א ז"ל העיד שמנהג ירושלים לערב שמן זית בתוך זיתים ולאכלם כך, ואמר שדי לערב אפילו טיפה אחת של שמן זית בתוך הרבה זיתים, מאחר שדברים אלו הם עניינים סגוליים ואינם פועלים לפי מידה ומשקל (מעדין שלמה עמוד רמז, הלי"ט תפלה פ"ב הל' ע"ג, ועי' בספר תכונות ממתקים ח"א עמוד דהגרשז"א נהג כן גם בארצות אחרות). ויש להוסיף דמידי טובה פועלת יותר, ויש בכח השמן זית להועיל יותר מאשר שהזית מקלקל.

זית משכה, שמן זית משיב

בגמרא הוריות (י"ג): מובא שהרגיל בזיתים משכח לימודו, והרגיל בשמן זית משיב את הלימוד. ואמר רבי יוחנן, כשם שהזית משכח לימוד של שבעים שנה, כך שמן זית משיב לימוד של שבעים שנה.

על פי האריז"ל מי שאוכל בכוונה מועיל לזכירה

והנה **המגן אברהם** (סימן קע סק"ט) מביא בשם **כתבים** שאין זיתים משכח הלימוד רק אצל עם הארץ שאינו אוכל בכוונות אכילה, אבל האוכל בכוונה מוסיפים לו זכירה כי הוא מתקן אותה. והביאו **הבאר היטב** (שם סק"ב).

עם הארץ אין צריך לזיזנה

ויש לציין שאמנם **בספר חסידים** (סי' אל"ף ח) כתב סברא הפוכה, שרק מי שהוא בן תורה צריך להיזהר שלא לאכול דברים הגורמים לשכחה, אבל עם הארץ שעוסק בדברים בטלים אדרבה מוטב לו לשכוח את כל הדברים בטלים. וזה לשונו: "אתה בטל מדברי תורה והולך אתה עם עמי הארץ לשמוע דברים בטלים, מוטב היה לך שלא היית נזהר מדברים המשכחים כדי שהיית שוכח דברים בטלים שאתה עוסק בהם". ע"כ. וכן מובא **בשארית ישראל וילעניק** (שער הזמנים פסח עמוד קל"ח) שהזיתים משכחים את המעשים הרעים.

וצריך לומר שכוונת האריז"ל אינו לעם הארץ ממש שעוסק בדברים בטלים, רק למי שאינו יודע לכיין כוונות אכילה, אבל הוא עוסק בתורה ועבודתה.

סגולה זו לא נשתנה במשך הדורות

והנה ידוע שיש הרבה סגולות טבעיות המובאים בדברי חז"ל והשתנה במשך הדורות, כפי שכתב **המהרש"ל בים של שלמה** (חולין פ"ה סי' ט"ז) שיש חרם הקדמונים שלא לסמוך על רפואות התלמוד כדי שלא להוציא לעז על חכמים הקדמונים, שכאילו לא ידעו שיש שינוי במקומות ובזמנים, שהדורות פוחתים והולכים והרבה דברים אינם מצויים בזמנינו. וכן מביא **רבי עקיבא איגר** (בהג"ש שו"ע י"ד סי' שלו ס"א) בשם **מהרי"ל** שאסור לנסות כל הרפואות שבכל התלמוד, שאין אדם יכול לעמוד על עיקרם וכי לא יעלו בידם ילעגו וילגלו על דברי חכמים. ואפילו בדברים שיש בהם משום סכנה כתב **המגן אברהם** (סי' קנ"ג ס"א) שאפשר שבזמן הזה אין סכנה לאכול גדים עם בשר שנשתנו הזמנים והארצות.

אמנם ענין זה שזיתים משכח התלמוד, משמע מדברי **המגן אברהם** שזה שייך גם בזמנינו, לפי שאין זה דבר התלוי בסממנים ומזגי הרפואות, אלא כך הוא טבע הפרי לעולם, כמו שלחם משיבוע ומים מרווה, כך זית משכח ושמן זית משיב.

סגולת הפרי לשכח

וכן מבואר ברבינו **בחי בפרשת וישלח** (ל"א א) שכתב: "ידוע שכל האילנות יש להן לב כשתתנון אותו, אבל אילן זית אין לו לב, ואולי מפני זה טבע הפרי משכח התלמוד ומטמטם הלב". הרי שהסיבה היא מחמת סוג עץ האילן

אמירת שקר מפני השלום

(שער ג אות קע"ח - קפ"ו) שעיקר איסור השקר שדיברה עליו התורה היא שלא להשחית במענה פיו, ושלא לכיין לגרום הפסד לזולתו בערמה ובדברי מרמה, כלשון הפסוק 'ולא תכחשו ולא תשקרו איש בעמיתו' 'לא תענה ברעך עד שקר', ואילו מי שמשקר בסיפור דברים בלי לגרום שום הפסד אינו בכלל זה. אך כתב שמכל מקום גם זה היא מדה מגונה מאוד וגדול ענשו, כי יאהב את השקר בלי תועלת, ותביאהו המדה הזאת להעיד שקר באחיו ולענות בו טרה, כמו שכתוב 'למדו לשונם דבר שקר', אך לקיים מצות דרישת שלום התירו חז"ל לשנות.

מנגד, **החרדים** (מ"ע פ"ד כ"ו) כותב במצות עשה של 'מדבר שקר תרחק' שאיסור שקר הוא שלא להוציא מהפה אפילו סתם דיבור שקר שאינו גורם לשום הפסד מומן, אלא שמפני השלום נדחה איסור זה. ומלשון **הרמב"ם** הנ"ל משמע כשיטת רבינו יונה שאין זה איסור גמור ורק תלמיד ותיק נזהר בה. באופנים מסויימים התירו חז"ל לשנות בדיבור, מפני ענוה, ומפני הבושה, ומפני הצניעות, או כדי למנוע בזיון מאחר, והכל בשביל דרכי שלום (עי' במ"כ: תוד"ה באושפיזא). אך **הבן יהודה** (ב"מ שם וברכות ג): כתב שאפילו מפני השלום אין להוציא שקר גמור מהפה, רק יש לשנות מן האמת כדי שהשני לא יבין. וכך כתב **השל"ה** (סוכה עמוד השלום): "אף על פי שמצוה לשנות מפני השלום, מכל מקום אם יוכל לעשות המצאה שיוי"ס זה כשנגדו בלי לשנות, איז מדבר שקר ירחק".

בפרשת השבוע נאמר (יח"ג) "לָמָּה זֶה צָחָקָה שָׁרָה לְאָמֵר הֲאֵף אָמְנָם אֵלֶּךָ וְאָנִי זָקְנָתִי". ופירש **רש"י** "שינה הכתוב מפני השלום שהרי היא אמרה ואדוני זקן". וכך מובא **בגמרא יבמות (ס"ה)**: "מוטר לו לאדם לשנות בדבר השלום. דבי רבי ישמעאל תנא גדול השלום שאף הקדוש ברוך הוא שינה בו, דמעיקרא כתיב ואדוני זקן, ולבסוף כתיב ואני זקנתתי". וכן כתב **הרמב"ם** (הל' גולה ואבדה פ"ג הל' ג) "תלמיד ותיק אינו משנה בדבורו כלל אלא בדברי שלום".

על פי זה כתב **בספר חסידים** (סי' שלו) "מי שאמרה לו אמו עשה כך וכך, ולבסוף בא אביו, ושאל אותו וכי כך עשית? מי אמר לך לעשות זה? אם רואה שכועס אביו לא יאמר לו אמי אמרה לך כן, פן יכעוס אביו על אמו ופן יקללנה, ונמצא שהוא גרם לה". וכך פסקו **החיי אדם** (כלל ס"ז דין טו) **והבן איש חי** (ש"ב שופטים כו).

ומצינו מחלוקת בראשונים בגדר איסור שקר; **בספר יראים** (מצוה רלה) כתב במצות עשה של 'מדבר שקר תרחק' שאיסור אמירת שקר הוא רק כשעל ידי זה מגיע הזיק לזולתו, או שגונב בזה דעת הבריות, אבל שקר שאינו מביא שום רעה לא הזהירה התורה עליו. ולפי זה מובן למה מותר לשנות מפני השלום, דאדרבה עיקר האיסור היא כדי שלא לבלבל השלום, וכפי שכתב שם בזה הלשון: "ואדם העושה אלו עברות מבלבל שלומו ושלום שכניה ומגלגל על עצמו בלבולים קשים", ולכן כדי להרבות שלום מצוה היא לשנות.

כדרך זה כתב **רבינו יונה בעשרי תשובה**

הגר"ש וואנזר ז"ל העיד בשם רבו הגה"ק רבי **שמעון זעליבובר** ז"ל משפיע רוחני בישיבת בית"ל שהיה נוהג לאכול זיתים טבול בשמן זית (קובץ מבית לוי ח"ג עמוד ט"ז). וכתב בתשובה: "אזית לרבותי שהיו טובלים בשמן וכן אני נוהג בלי נדב" (קובץ שיערי הוראה ח"ד עמוד ז'). **והגר"ח זוננפלד** ז"ל (שם) כתב שמי שאוכל זית טבול בשמן זית הוא סגולה לזכרון. לפי שכתבו המקובלים שהאוכל זית ומכיין לשמות שהם בגימטריא 'זית' הוא סגולה לזכרון, וגם שמן זית שהיא סגולה לזכרון בגימטריא 'זית', ד'שמן ז' עולה כמספר 'זית'. ולכן כשאוכל 'זית' עם 'שמן זית' שהם שני פעמים 'זית' הוא סגולה לזכות לאור התורה (וכי"כ הגר"י וועלץ בהערות לשמירת הגוף והנפש סי' ס"ד). **ווא"ז** ז"ל **בעל הקנה בושם** היה רגיל בזקנותו לאכול כמעט בכל יום זיתים טבולים בקערה של שמן זית, והיה אומר שאם אוכלים זיתים טבולים בשמן זית, לא די שאינו קשה לשכחה אלא היא גם סגולה לחזק הזכרון.

ובספר זכרון (שם אות י"א) השיג על עצה זה וכתב: "אין כל האנשים שווים, יש מי שמוחו וזכרונו וכשרונו חזקים ואצלו הדברים הטובים יועילו הרבה לזכרון, והדברים המזיקין לא יזיקוהו כל כך, ולהפך מי שכוחו וזכרונו חלש הדברים המזיקים יזיקוהו הרבה, והמועילים לא יועילוהו רק קצת. ואם כן אפשר שהזיתים

זיקו הרבה יותר ממה שהשמן יועיל". ע"כ. וכן מובא **באורחות רבינו** (ח"ד עמוד קמ"א) **שהחזון איש והגר"י קנייבסקי** ז"ל אמרו שאין זה מועיל.

אופנים שאין בהם חשש

בכמה מקומות מצינו **בגמרא** (ברכות לח: יבמות טו: ועוד) שהתנאים והאמוראים היו אוכלים זיתים, וכן בשולחן ערוך **בהלכות ברכות** (סי' רב"ס סי' רח ס"א ועוד) מובא דיני ברכות על זיתים ולא העירו הפוסקים שיש להימנע מלאכלם משום שהיא קשה לשכחה, וגם לא ציינו שיש לטבול בשמן זית. גם **החובת הלכות** (שער הפרישות פ"ה) מנה לאכול זיתים בין הדברים הקלים לעיכול.

ובספר אברהם אזכור למהר"א פלאגי ז"ל (מערכת לו) כתב לחלק דרך זיתים שחורים קשה לשכחה, והם אכלו זיתים ירוקים. אבל דבריו מחודשים כנגד כל הפוסקים ורצה לחדש שם שגם אין מברכים מעין שלש על זיתים ירוקים. **והגאון היעב"ץ** (מו"ק סס"י ק"ט) כותב לחלק שרק אם אוכלים אותם חיים וקובעים סעודה עליהם קשה לשכחה, אבל זיתים כבושים שאוכלים לקינוח סעודה אין בהם בית מיוחד. **ובספר זכרון** (שם) דחה דבריו וסדתם זיתים בחז"ל היו כבושים. ולכן כתב שאין חשש רק אם רגיל בהם אחת לשלושים יום, אבל פעם אחת ביותר משלושים יום אין חשש.

מוסרי התנ"ך

בהפטרה מסופר על הניסים הגדולים שעשה אלישע הנביא, כאשר באה אליו אלמנה אחת מנשי בני הנביאים וצעקה שביתה ריקן והנושה רוצה לקחת את בניה לעבדים. אלישע ציוה עליה שתביא כלים ככל שתוכל ותמלא אותם ממעט השמן שהיה לה בבית, ואז אירע הנס שיצקה השמן בכלים ונעשה כד השמן כמעין המתגבר ולא פסק עד שהתמלאו כל הכלים שברשותה ואז פסק השמן.

יתכן כי אילו היא היתה האשה יכולה להביא כלים נוספים, היה השפע נמשך עד היום הזה ולא נפסק לעולם, כי השפע שפתח לה אלישע היה שפע מאין סוף אשר איננו נפסק אלא שזקוקים לכלים לקבלתו, ואכן מיד כאשר הבן אמר לאמו אין עוד כלי, מיד 'ויעמוד השמן'.

על זה דרשו חז"ל (פסחים ג.) את הכתוב 'וְהָיָה בְיָוֶם הַהוּא לֹא יִהְיֶה אֹרֶךְ יָקָרוֹת וְקִפְאוֹן' (זכריה יד ו) - 'מאי יקרות וקפאון, אמר רבי אלעזר, זה אור שיקר בעולם הזה וקפוי לעולם הבא'. כלומר כאן האור הוא יקר 'אור יקרות' אבל כלים הם זולים, ואילו לעתיד יהיה להיפך; כלים יקרים ואורות זולים. ואשרי מי שמכין לעצמו כלים בעולם הזה, שהוא יזכה לעתיד לבוא למלאות הכלים באורות יקרים, אבל מי שלא הכין כלים בעולם הזה לא יוכל לקבל האור שלעתיד לבוא.

מצינו בחז"ל (מכות י.) על הפסוק "אוהב כסף לא ישבע כסף" (קהלת ה ט) - "זה משה רבינו". יודע היה משה ששלושת ערי המקלט שבעבר הירדן לא יקלטו עד שיקדשו מקודם את שלושת ערי מקלט שבארץ ישראל, וכיון שידע שאינו נכנס לארץ ישראל אם כן מה פעל בזה שקידש את שלושת הערים שבעבר הירדן, כי הרי לא יוכלו לקלוט כל עוד לא נתקדשו הערים שבארץ ישראל - אעפ"כ משה היה כל כך להוט לקיים מצוה נוספת ואמר: אם אינני יכול לקיים מצוה בשלמות לפחות אקיים רק חלק מהמצוה.

זהו 'אור יקרות וקפאון' - משה רבינו ידע עד היכן מגיע יקרת כל כלי שהכין בעולם הזה, עוד כלי - עוד זיו השכינה, עוד כלי - עוד השגות אלקות.

אחר שנעשה לה הנס הזה למעלה מגדר הטבע באה האשה אל אלישע וסיפרה לו על הנס, ואלישע הנביא אמר לה: 'לְכִי מְכַרִי אֶת הַשָּׁמֶן וְשַׁלְמִי אֶת נֶשְׁךְךָ וְאֶת בְּנֵיךָ תַחֲיֶינָה בְּנוֹתֶיךָ'. וברש"י שם: "אמר לה לכי מכרי, כי יש די לכל נשייך ולחיות את ובנייך בנותר עד שיחיו המתים". עכ"ל. כלומר שישאר השפע תמיד ללא הפסק.

ויש לפרש "תחיי בנותר" - אם תהיי בבחינת נותר, "משיים עצמו כשיריים" - לא יארע שום הפסד, וישאר השפע לעד, כי השפלות היא סגולה לקיום ולחיים.

וכן איתא בגמרא (תמיד לב.) אחד מעשרה דברים ששאל אלכסנדר מוקדון לחכמי ישראל: "מה יעביד אינש ויחיה, אמרו לו: ימית את עצמו", ופירש רש"י "ישפיל את עצמו". וכן אמרו (סנהדרין צב.): "אמר ר' אלעזר לעולם הוי קביל וקיים", פירש רש"י: "הוי עניו ותחיה".

ובתנא דבי אליהו (פ"ה) איתא: "ולא יאמר אדם בלבו הואיל ואין בי עבירה ואין בי עוון וחסא אתגאא על הבריות ואתגדל עליהם ביותר, אלא כך יאמר: לא אעשה כן - כדי שיתמלאו ימי" - היינו שעיקר סגולת האריכות ימים היא על ידי התרחקות מן הגאות.

בהמשך ההפטרה מסופר שאלישע פעל ישועה לאשה השונמית שנפקדה בבן זכר, אך לאחר שגדל הילד מת על פניה, ואז פקד אלישע אל גיחזי נעריו: "תַּגְרֵם מִתְּנִיךְ וְקַח מִשְׁעֲנַתִּי בְיָדְךָ וְלֶךְ פִּי תִמְצָא אִישׁ לֹא תִבְרַכְנֶנּוּ וְכִי יִבְרַךְ אִישׁ לֹא תִגְנְנֶנּוּ וְשִׁמְתָּ מִשְׁעֲנַתִּי עַל פְּנֵי הַנְּעִיר", ואלישע החיה את הילד.

והנה חז"ל אמרו (פסחים פח.): "עתידין צדיקים שיחיו את המתים,

מגלו, מאלישע שאמר לגחזי 'ושמת משענתי על פני הנער', ועל ידי כן יחיה, וכן כתיב שלעתיד לבא יתיקיים הפסוק: "עוד ישבו זקנים וזקנות וגו' ואיש משענתו בידו" (זכריה ח.). מה התם במשענת אלישע היתה תחית המתים, אף הכא שנאמר 'ומשענתו', בא לרמז על תחיית המתים, מכאן שעתידיים צדיקים להחיות מתים.

והקשה הרה"ק מקאמארגא (היכל הברכה ויקרא דף רעו:), והרי בפירוש אמרו חז"ל (תענית ב.) שמפתח של תחיית המתים לא נמסר לבשר ודם אלא נמצא רק ביד הקב"ה, ורק ה' יחיה מתים, כמו שנלמד מהפסוק (יחזקאל לו א') 'וידעתם כי אני ד' בפתחי את קברותיכם', וא"כ קשה מה הכונה שהצדיקים מחיים מתים?

ומתרץ הקאמארגער, שיש שני אופני תחיה; אותם שיזכו לתחיית המתים בזכות מעשיהם, אותם יחיה ה' בעצמו. ואתם שלא זכו לתחיה על ידי מעשיהם, אזי אם היתה להם שייכות והתקשרות לצדיק - אותם יחיה הצדיק.

מסופר בתנ"ך (מלכים ב' ח ד) שהמלך יורם בן אחאב דיבר עם גיחזי משמשו של אלישע הנביא, והתעניין אצלו על הניסים המופלאים שלמעלה מסדרי הטבע שעשה אלישע, וכך נאמר שם: "והמלך מדבר אל גחזי נער איש האלקים לאמור, ספרה נא לי את כל הגדולות אשר עשה אלישע".

ואיך נעשו הניסים הגדולים הללו, מובא בחז"ל (מגילה כו:). כתיב 'ספרה נא הגדולות אשר עשה אלישע', ואלישע דעבד ברחמי הוא פעל. כלומר כל הניסים והנפלאות הגדולות שעשה אלישע, פעל ועשה רק בתפילתו הקדושה ובאמונתו הזכה והטהורה, שעל ידם שידד מערכות הטבע ופעל ניסים גדולים ומופלאים כאלו.

זה כפי דברי רבינו ז"ל (ליקוטי מוהר"ן תורה ו:): "ואמונה הוא בחי תפילה, כמו שכתוב (שמות יז ב') 'ויהי ידיו אמונה', ותרגומו 'פרישו בצלו', וזה בחי' ניסים למעלה מהטבע, כי התפלה למעלה מטבע, כי הטבע מחייב כן, והתפלה משנה הטבע, וזה דבר נס'. עכ"ל."

בימי חורפי התגוררתי בשכונה הקדושה 'בתי מחסה' בעיר העתיקה. בשכונה זו התנוסס בית הכנסת "פרושים", אשר בראשותו כיהן מר הרב"ד רבי פנחס עפשטיין זצ"ל. מדי יום, לאחר תפילת הנץ בבית הכנסת של הפרושים, היה רבי פנחס קורא פסוקי תנ"ך בקול רם, ועד היום חקוק בעצמותי פסוקי הנביא ישעיה היוצאים מפיו של רבי פנחס עפשטיין, עם פירוש רש"י ועוד מפרשים, אשר היה לומד אותם בעיון גדול, כמו שלומדים גמרא ומפרשיה.

התנ"ך הוא אוצר גדול, וכל יהודי צריך להיות חכם ללמוד אותו בהבנה, ולא יהיה בטלן ושוטה המאבד מתנה שנותנים לו, כי התנ"ך מלא בהתעוררות ליראת שמים, וכשלומדים תנ"ך בעיון מוצאים בו הרבה רמזים ומוסרי השכל לעבודת השי"ת, וכשמתייגעים להבין התנ"ך זוכים לתענוג מופלא. וטוב לחזור על התנ"ך כל היום בשבתך בביתך ובכלתך בדרך, וזה סגולה לשמירת המחשבה.

אשתו של רבי יעקב גדליה תפלינסקי זצ"ל סיפרה שהוא גמר את כל התנ"ך על ידי השיעורים בתנ"ך שהיו לו באמצע האכילה, שלמד כל יום מעט, וטוב מעט בכוונה.

הנה מה טוב ומה נעים לקבוע שיעור בנביאים וכתובים, לפחות קאפיטל ליום, אם יכולים, ואם לאו, אפילו פסוק ביום, העיקר שיעור קבוע, ולהמשיך וליטול עשרים יום פסוק אחד ליום עד שיהיה קאפיטל. ולהבין כפי מה שאפשר. ולעבור אח"כ ענין או פסוק במחשבה, עד שהמחשבה תקלוט הלימוד באיזו הבנה שתהיה, אפילו הבנה קלושה. כי אי אפשר לגמור את כל התנ"ך כי אם באופן זה. ואחר שלומדים את כל התנ"ך, נתחדש המוח עי"ז.

ר' יצחק אייזיק (ג)

ראוי לנו לעיין במכתבי מוהר"ן בכל מקום שכתב ומזכיר את תלמידו ר' יצחק אייזיק וממנו נקח לעבוד את ה', והרי המשך מהמכתבים:

"לא יעבור יום בלי עסק התורה, והעיקר לימוד שו"ע"

ותחזק עצמך מעתה לעסוק בתורה בכל יום מעט או הרבה, על כל פנים לא יעבור עליך יום כל ימי חיך בלי עסק התורה ח"ו, והעיקר ללמוד פוסק בכל יום יום, וליתן צדקה כפי כוחך, ומעט יותר מכוחך, ואז טוב לך בזה ובבא לצנח, כי ימי חיינו הבל כצל עובר וכו' ולא ישאר מאתנו כי אם מעט הטוב שנחטוף בימי הבל האלה, ויהיה לנו לשלל גדול אחר כך כי יבוא ימינו, טוב לגבר לשים כל מגמתו רק על זה ולשמח נפשו בזה כל ימיו, ואז יהיה אחריתו טוב לצנח. נתן הני"ל" (סי' ק"ג).

"צד לי עליך אחי"

כשראה מוהר"ן בר' יצחק אייזיק שנחלשה אצלו האמונת צדיקים ולא נסע לרבינו על ראש השנה בעיר אומאן, כתב לו מכתב ארוך ומחזקו ומעוררו את אהבת הישנים שיתקרב מחדש אל נקודת האמת, וז"ל המכתב:

"עש"ק נח תקצ"ה לפ"ק ברסלב. אהובי בן אחותי חביבי וידידי הרבני מו"ר יצחק אייזיק נ"י, הנה עתה אחר חצות שלא ה' בדעתי לכתוב לך, אמרתי לא אתעצל ואכתוב לך תיכף, ובאמת איני יודע מה אכתוב לך כי צד לי עליך בן אחותי אשר גדלתך, וכוונתי היה לגדל אותך לגדולה נצחית לזכותך לחיי עד, אשר אך לזה היתה כל מגמתי מן היום אשר באת בצל קורתך, ועתה איך מתרחקת ממני כל כך, ואתה מדחה עצמך מיום אל יום, ומי יודע מה יולד יום.

"המכביט בעין האמת בליקוטי תפלות יוכל להבין אמיתת דרכינו"

והנה זה סמוך בשבוע זאת שלחתי לבני שיחי' ג' תפלות מחדש, פקח עיניך ולבך והבט בהם בעין האמת ובתמימות ותוכל להבין אמיתת דרכינו. ואיך יעלה על הדעת שאצטרך לחזק אותך באמונה בענין עסקינו הקדוש והנורא והנשגב מאד, כאשר שמעתי מפייך בעצמך שעיקר המניעה שלך נסעת על ראש השנה הוא תממת חטאונך ומונה. היאמון כי יסופר שאחרי כל הדיבורים ששמעת מפי, ואחרי כל מה שראית בספריו הקדושים, ואחרי שכבר נתעוררת בעצמך כמה פעמים בכמה נקודות טובות בנעורך, עדיין תהיה פוסח על שני הסעיפים ח"ו. עתה בני ותלמידי יישב דעתך היטב היטב, כי לא דבר ריק הוא ממך, כי הוא חיך, ואין הפנאי מסכים להארץ ודי בהערה זאת.

"בוודאי יהיה לך לטובה אמיתית ונצחית כל דיבור ודיבור שתשמע מאתנו"

וזרז עצמך לבוא על שבת קודש בזריזות, אולי אולי נוכל לדבר מנקודה שבלב באופן שאוכל לעורר מחדש, אך אין שיהיה, בוודאי יהיה לך לטובה אמיתית ונצחית כל רגע ורגע שתהיה פה, וכל דיבור ודיבור שתשמע מאתנו, כי ה' אתנו.

ברכת מזל טוב
להר"ר שמשון שיק הי"ו
לדגל הולדת הבת
הר"ר שויבה לגולה לתורה לחופה
ולטעמי"ט ולדוב נחת וקדושה

ברכת מזל טוב
להר"ר שלמה אשר קעניג הי"ו
לדגל הולדת הבת
הר"ר שויבה לגולה לתורה לחופה
ולטעמי"ט ולדוב נחת וקדושה

ברכת מזל טוב
להר"ר משה פישר הי"ו
לדגל הולדת הבת
הר"ר שויבה לגולה לתורה לחופה
ולטעמי"ט ולדוב נחת וקדושה

ברכת מזל טוב
להר"ר נתן צדוק פראנק שליט"א
לדגל הולדת הבת
הר"ר שויבה לגולה לתורה לחופה
ולטעמי"ט ולדוב נחת וקדושה